

ЕНВАЙРОНМЕНТ ПРОЕКТ

ТРАНСПРЕСИ

Напрям

Лендарт – специфічний тип художнього мовлення. Не маючи очевидного позитиву комерційного зиску, він, тим не менш, є бажаною ділянкою для багатьох художників. Особливість його полягає не в обмеженнях інструментарію або місця, а також не в таємниці чіткого жанрового визначення. Яблуко творчої спокуси знаходиться в сенсі репрезентативного послання, яке продукує даний вид мистецтва. Внутрішнє наповнення дій та об'єктів є настільки привабливим, що інколи набирає форми зовнішнього примусу як складової частини натхнення. В минулому залишився пафос революційного виходу за межі професійних галерейних площ – первинний імпульс засновників-першовідкривачів. Там же розтанув інноваційний ореол винахідників нових художніх матеріалів. Залишилось інше. Суттєвим і до сьогодні актуальним є означення кордону чи, швидше, комунікативного входу-виходу між людським та природним світами. Користуючись зворотною логікою, можна стверджувати – перша проорана борозна-межа була першим несвідомим актом лендарту. Ця межа є об'єднуючим містком між навколишнім і творчими зусиллями праці, та, водночас, вона від'єднує особистість від незробленого світу. Лендарт символічно фіксує це зіткнення. Як у кадрі з подвійною експозицією, крізь оформлену точку зору митця на простір прозирає внутрішній автопортрет поза соціальною машкарою. Така вкрай індивідуалізована практика зовнішньо-внутрішньої самоідентифікації є ще однією повністю неусвідомленою, але непереборною принадою дій у довкіллі. Включення до одного виду діяльності мегаломанських за своєю грандіозністю проектів Смітсона та Крісто разом з ефемерно інтимними творами Госуорті лише підтверджує цю тезу.

Україна

Характерною ознакою українського варіанту мистецтва землі була спрямованість на опрацювання ще неспожитого простору національної ідентичності, знаходження координат власного «я» у полі національного контексту. Накопичений приблизно за 20 років матеріал став своєрідною метафорою українського архетипу, новою автентикою. Шукаючи інші шляхи для творчого волевиявлення, художники одночасно з цим позначали естетичний ландшафт сучасності й місце України в ньому. Вибір такої мистецької стратегії ще 10–12 років тому сприймався як ескапістська бравада, забавки маргіналів. Однак, після періоду асиміляції західного художнього досвіду, тільки вона змогла запропонувати не деструктивні

енергетичні вектори подальшого руху. Щирість та незаангажованість відповіді на відчуті зсередини вимоги часу і території є найкращим щепленням проти хвороб «зросту». Українська ідея, невербалізована і досі, знаходить своє переконливе втілення на теренах лендарту. Хоча це мистецтво залишається глибоко особистою, щоб не сказати асоціальною, справою, часи змінюються. За останні роки споглядаємо повільний, але все одно незбагненний, дрейф художнього напрямку у бік мейнстріму та соціумної зацікавленості. Раніше поодинокі зусилля ентузіастів тепер мають нагоду сконцентруватись на періодичних заходах, що акумулюють їх зусилля. Важливими та потужними центрами є пленери в Могриці, що на Сумщині, київський фестиваль «Весняний вітер», фестиваль «Арт-поле» (в минулому – «Шешори»). Серед нових формацій – вінницький зимовий фест «Аплікація духу». Тенденція залучення лендарту до більш широкого контексту етно-музично-культурних заходів не виключає необхідності спеціалізованих акцій. Саме вони зберігають чистоту жанру і створюють необхідну атмосферу плідного спілкування. В мистецькому плані наслідки їх проведення можуть бути набагато важливіші за гучні заходи. З цієї точки зору творча майстерня «Новий Ноев ковчег» від галереї «Дзига» (Львів) має всі шанси стати впливовим центром арт-середовища.

Сіда – точні координати

Для утвердження традиції суттєвим є інформаційна присутність, в якій відбувається духовна передача та подальша трансформація. На хуторі Сіда, де знаходиться творча майстерня, в свого часу проводив дійства Василь Бажай, були створені «Незайманки», «Брунове гніздо» Влодка Кауфмана. Цього року енергетичну естафету з 20 по 27 серпня прийняли: Мирослав Вайда (куратор і учасник), Андрій Гуренко, Ілона Сільваші та Ярослав Присяжнюк. Географічна конкретика місця: по вертикалі – 1000 м над рівнем моря, по горизонталі – кордон трьох областей: Львівської, Івано-Франківської і Закарпатської. До озера Синевір – три години пішки, до села Вишків – 8 км на тракторі. Продовжуючи статистичний перелік, за 6 днів було зроблено 6 проектів. В даній місцевості раніше згадуваний термін «ескапізм» з мистецького переходить у реальне побутування. Територіальне «відлюдництво» дало змогу сконцентруватись на меті, не відволікаючись на інформаційно засмічене поле міського комфорту. З ситуації прямої взаємодії з фантастичною гірською природою постало три художні візії краєвиду. Якщо розглядати погляд кожного з учасників (подружній тандем Сільваші–

Присяжнюк працювали разом) як окрему координатну вісь, отримаємо необхідні умови для аксонометричної реконструкції карпатської місцевості і часу людей, які дуже щільно естетично та емоційно чуттєво прожили його. Перетином, точкою відліку побудованого мистецького простору, власне, є хата на вершині схилу. Тут – навпроти гори Велика Магура зникає штучно прискорюваний цивілізаційний ритм автоматичних подій щоденної міської звички. Залишились тільки базові константи, суттєві діалогічні пари – ніч–день, сонце–зорі, тепло багаття і нічний вогкий холод гірського каміння. Можливо, внаслідок цього активізувались особистісні полюси в кожного з учасників заїзду, що яскраво проявились у проектах.

Метафори та реалізація

Плинність – одна з найістотніших рис лендарту. Це дуже тонко відчув Володимир Топій, зробивши на «Весняному вітрі» об'єкт з такою назвою. Проект Мирослава Вайди «Жертвопринесення» розглядає плинність у граничному прояві розречевлення. Повалене зогниле дерево, від якого повільно відвалюються шматки, що вже майже втратило стрункість та єдність живої форми. Виокремлене за допомогою білої тканини, очищене від опалого листа воно перетворюється на знак переходу до іншого стану. Тут не має естетизації розкладу, чи загравання із потойбіччям. Це, швидше біла поштива пауза мовчання перед таїною, яку можна побачити, але неможливо зрозуміти. Лаконічність художнього жесту майже буквально випромінює тишу. Протилежним до, інтровертного по своїй суті, «Жертвопринесення» є другий об'єкт – «Таємниця». Він теж випромінює тишу, але це пауза напруження перед розрядом блискавки. Якщо «Жертвопринесення» – це заглиблення та розчинення, то «Таємниця» концентрація і агресивне завоювання навколишнього простору. Схожа на атакуючий лицарський клин, велика трикутна форма набрана з множини смерекових стовбурів та шпилів прямих гострих гілок. Схоплена у пастку лісового спокою дивна істота, неначе намагається, продовжити свій несамопитий рух вгору схилом. В мистецтві не діють математичні закони, від переміщення доданків радикально змінюється результат. Воля художника, яка трансформувала звичні складові частини пейзажу, сприймається раптовим викидом телуричних магічних сил, наділених дивною подобою життя і власної волі невідоме створіння.

Звернення до життєво–хтонічних начал Вайди гармонійно доповнюють семантичні пошуки Ілони Сільваші

і Ярослава Присяжнюка. В їх творах теж унаочнена магія, але магія знаку, символу. Символ – людський спосіб передачі повідомлення, тож не дивно, що цивілізаційний та соціальний аспекти в об'єктах є домінуючими. «Маркування» – проект драматичний. Будь–що може бути спожитим та ідентифікованим як товар. Сакральна архаїка ритмів гуцульського килимка обертається на цивілізаційного демона комфорту – штрих–код. Інстальований у пейзаж він моментально робить з нього продажну одиницю. Наче вірус легко проникаючи всюди, він скеровує процес комунікації створеного природою і зробленого людьми у замкнену інфернальну сферу обігу абстрактних товарних одиниць. Символічним виявилось розташування об'єкту над дорогою, якою возять вирубані дерева. «Розірваність» присвячена процесу витончення фізичної структури довілля, вимиванню матеріальної плоти світу медійними образами–сурогатами. Під потужним тиском інформаційних технологій людина все частіше схильна вибирати відредаговану примарність медійної подоби замість реальності. Про це нагадують полігони віртуальної структури, що випинаються із зламаного дерева та з–під тонкого шару знятої землі.

«Трансформа» – проект Андрія Гуренка. Художник вводить у середовище очищену, на межі абстракції, силову структуру, що нагадує орган. Контраст між напівпрозорим, з чіткою геометрією об'єктом і цілісним масивом природних форм виявляється абсолютно неантагоністичним. Завдяки ажурній «напівприсутності» змінений, збитий звичний масштаб сприйняття. Пейзаж та об'єкт підсилюють враження один від одного. Естетичний резонанс переконливо свідчить про відсутність причини для конфлікту між ідеальним та натуральним. «Трансформа» видається грою уяви ледь позначеною матеріальністю крізь яку звучить світло та вітер, звучить музика співмірності внутрішнього простору людини зовнішньому космосу.

Таким був шестиденний проект «Координати» (куратор Мирослав Вайда) в Карпатах. Даний текст це лише одна і далеко не повна спроба прочитування візуального доробку художників. Щирість та щедрість того імпульсу, що відкрив дорогу лендарту в Україну 20 років тому продовжує палати в їх серцях. Він (цей імпульс), маємо надію, знайде крізь них дорогу в навколишній світ.

Макс ЧЕРЕДНІЧЕНКО

Натуральна комбінаторика неможливого

Людина – істота, що ходить у світ через двері своєї тілесности і прикута ногами до ґрунту земним тяжінням. Через те люди мріють про чисті площини, про плеса без демаркацій, про небо чи море, бо саме таке ніщо без буйка і без відліку, без декартівської системи координат, яку можна задати будь-де, ми знаходимо в собі. І схильність людства до фантазерства – тому підтвердження.

І все-таки, щоб річ просто побачити, нам потрібна межа, чи початок, кінець, тобто тінь, проміжне щось між явою й сном. Щоб мислити щось, ми повинні іти, починатись, кінчатись. Тобто хитатись, неначе на хвилях. Або як хвилі коливати у своєму наступі видимі грані землі. Наступати на смугу берега, розмиваючи її. Важливо те, що сама суть наша, подібно як і сутність води, містить межі, закладені в нас самих. Усвідомлення їх є наближенням до буйків, які сигналізують нам нездоланне наближення суходолу. Грань між суходолом і морем – та сама, але поглянути на неї можна з сухого і мокрого боку. І сама межа теж межує з двома стихіями, тому у неї присутні принаймні два власні боки, у ній самій є межа дійсного і можливого, того, що було і що може бути.

Пам'ятаю, як вперше читав уривок проповіді Джона Донна в романі "По кому подзвін": "Немає людини, що була б як острів, сама по собі, кожна людина – грудка землі, часточка суходолу; і якщо море змие хоч би скалку материка, поменшає Європа, і те саме буде, якщо змие мис, або оселю друга твого, а чи твою власну; від смерті кожної людини малію і я, бо я єдиний з усім людством; тому ніколи не питай, по кому подзвін – він по тобі".

Так межа переходить у свою неможливість. Після неї залишається пуста, місце, в якому нікого уже не буде, яке не заповнити. Море так наступає на суходіл, а земна кора розмивається, опускається й меншає. Це те, що географи називають трансгресією. Із рівнем води наступає межа із безмежним минанням, яке теж – межа із безмежним.

Саме так йде людина до свого зникання у морі, тобто у людстві, в собі, у пам'яті, в відблисках світла на мокрих людських тілах. І усе це вивітрює час. І тіла висихають, зникає коса, яка була берегом ще донедавна, нашаровуючи дно, наче покоління за поколінням. Зникає незвичність речей, ця чудовість дитинства, коли батьки іще можуть розповідати фантастичні історії про сніжинки, про сонце і ліс, і весняну грозу з блискавками.

Якщо берем простір, що нібито вже є

усталеним, насправді ми можемо взяти будь-що, скажімо громадський міський парк, або ліс, або давню пивницю, щось, закладене понад століття тому, тобто простір, як річ, котра має історію – чи можемо ми, як дитина, поглянути на неї новим поглядом, ніби вперше побачивши? Чи можемо завмерти у здивуванні від дерева, річі, ландшафту? Якщо не як Першоадам, то, принаймні, як греки із древности. Зі здивування, за словами Платона, народилася філософія, як грецька властивість безмежно базікати про будь-що, насправді дитяча властивість. Коли світ іще був молодим. Знаємо, скільки всього вони наговорили – вистачило на всю Західну цивілізацію.

Погляд новичка у світі – от що важливо. Якщо межі стерто, ми бачимо просто стихії, уламки, лиш хаос, не річі, іще не річі – їх нам ще належить створити. Але створити у іншому сенсі – не руками, але поглядом. Буквально вичленувати їх з площини дійсности. Адже людський погляд у своїй щоденності – плаский. Двовірні істоти зирять двовірні ландшафти – застигли площини, а не середовища в русі, у зміні. Це дерево насправді намальовано, а ти можеш випростувати його із площини і поставити перед парканом чи за огорожею. Воно лиш предмет, деревина, матерія, а ти можеш створити з нього річ із власною історією. Так чинять деміурги. Здіймають у погляді річі з площини, і річі сходять, виникають, здійснюються – у тому ж сенсі, в якому сходять сонце. Так долається горизонтальність. Так листок паперу складається в орігамі.

Інші річі нависають над нами в усвідомленні своєї історично складеної пихи. Такі слід проколювати поглядом, ніби голкою, щоб вони здувалися і всі бачили цілу їхню дряхлість. Ці переливи зморщености, ця змореність від давно визначеної форми – її слід змінити, надути їх заново, іншою формою, як клоуну довгу кульку скрутити в подобу собаки чи жаби і віддати в дитячі руки. Істоти з поглядом новичка в цьому світі завжди знатимуть, що робити з речами в нових видозмінах.

В мистецтві вири людської фантазії витворюють чудернацьку мистецьку вартість твору, яка дає багатоманітність сприйняття цього твору, або нав'язує його комунікацію із якоюсь традицією, або дає відчуття діалогу з культурою, або гру в алюзії тощо. Вона ж прив'язує художнику одну ногу. Художник вважає, що має концепцію ще перед тим, як створити, але насправді ніколи не знає, чим все закінчиться. Такі відчуття зрозумілі творцям і художникам, але мало що здатні їм пояснити про них самих. Річ, створена людськими руками, дає відчуття присутности при творчості, ніби не ти створюєш

дійство чи артефакт, але сам береш участь у чомусь, що діє крізь тебе.

У тому, що побачите на фото, все трохи складніше. Образ тут втілено у власне навколишність, часто з неї не вичленовано, тому він не до кінця стає артефактом, натомість проживає скоріше природне, аніж речеве життя, наділений природною історією, з неї виникає і в неї приходить, втягуючи у всю цю історію із власним створення самого творця як його феномен. Починається тут радше від імпресіоністів чи японського мистецтва роботи з природою, аніж від класичного європейського мистецтва.

Межі між річчю і її сприйняттям тут долаються у прийнятті, в невідомості ризику, бо до традиційної агонії художника з тим, що у ньому, сказати б – з культурою, а також із формою вияву, ще додається співпраця з наявним, натуральна комбінаторика неможливого, де все творить образ і навіть тіло художника в позі стояння чи тримання є частиною твору. З натури складені, з натурою працюючи, ми можемо ствердити, що приходимо не із неї, але і в ній є щось більше, аніж вона сама. Ми всі не від себе. Таким чином лендарт стає чудовою метафорою нашого спільного із річчю прагнення за межу, що є нами самими.

Ми складаємо пазли із того, що вже нам дано – з ландшафтів, дерев, залізак, із пластмаси і світла, з наших тіл та історії, складаємо на власний розсуд і так, як диктує нам місце, але не махлюєм.

Тут розмивається майже усе – аж до того, чи те, що ми бачимо, можна назвати мистецтвом. Не розмивається остаточно очевидність – усе, що побачимо тут, є новою красою. І ризик на їхньому боці.

Юрій Кучерявий

Михайло БАРАБАШ
ОБЕРЕЖНО ГАЗ
об'єкт у довкіллі. 2009

з проекту Територія N.
зrealізовано в рамках фестивалю Fort.Missia

Юрій Бараннік

RAYPAINTING

світлова інсталяція, 2009

з проекту Територія N.
зrealізовано в рамках фестивалю Fort.Missia

Володимир БАХТОВ/Тетяна БАХТОВА

ПАДАЮЧА ВЕЖА

геліографімі. 2009

з проекту Сакральні Реконструкції
зrealізовано в рамках Тижня Актуального Мистецтва

Володимир БАХТОВ/Тетяна БАХТОВА

ТУНЕЛЬ

геліографіті. 2009

з проекту Сакральні Реконструкції
зrealізовано в рамках Тижня Актуального Мистецтва

Володимир БАХТОВ/Тетяна БАХТОВА
РЕСТАВРАЦІЯ КУПОЛУ
геліографімі. 2008

з проекту Сакральні Реконструкції
зrealізовано в Кам'янці-Подільському

Мирослав ВАЙДА
ТАЄМНИЦЯ
об'єкт у довкіллі. 2009

з проекту Координати
Мистецька Лабораторія Новай Ноїв Ковчез. хутір Сіда

Мирослав ВАЙДА
ЖЕРТВОПРИНЕСЕННЯ
об'єкт у довкіллі. 2009

з проекту Координати
Мистецька Лабораторія Навий Ной Ковчез, хутір Сіда

Мирослав ВАЙДА
НЕВАГОМІСТЬ

інсталяція, перформанс у довкіллі. 2009

міжнародний ленд-арт симпозіум Простір Покордоння.
Мозриця

Андрій ГУРЕНКО
ТРАНСФОРМА
об'єкт у довкіллі. 2009

з проекту Координати
Мистецька Лабораторія Новий Ноїб Ковчез, хутір Сіда

Андрій ГУРЕНКО

ХВИЛЯ

об'єкт у довкіллі. 2009

проект зrealізовано в рамках фестивалю Арт Поле

ВлодКауфман
БІОТЕАТР-2
об'єкт у довкіллі. 2009

з проекту Територія N
зrealізовано в рамках фестивалю Fort.Missia

Ярослав КОЖЯРА
ПЕРЕМІНА
інсталяція. 2009

з проекту Територія N.
зrealізовано в рамках фестивалю Fort.Missia

лабораторія актуальної творчості Олександр НИКИТЮК/Ганна НАДУДА
АРТЕРІЯ ПАМ'ЯТІ/СРІБНІ СНИ СУБМАРИНИ
об'єкт. дія у довкіллі. 2009

з проекту Територія N
зrealізовано в рамках фестивалю Fort.Missia

лабораторія актуальної творчості Олександр НИКИТЮК

АРТЕРІЯ ПАМ'ЯТІ

об'єкт. дія у довкіллі. 2009

з проекту Територія N
зrealізовано в рамках фестивалю Fort.Missia

Ярослав ПРИСЯЖНЮК/Ілона СІЛЬВАШ

МАРКУВАННЯ

об'єкт у довкіллі. 2009

з проекту Територія N
Мистецька Лабораторія Новий Наїв Ковчез. хутір Сіда

Ярослав ПРИСЯЖНЮК/Ілона СІЛЬВАШІ
РОЗІРВАНІСТЬ
об'єкт у довкіллі. 2009

з проекту Територія N
Мистецька Лабораторія Новий Ноїв Ковчез. хутір Сіда

Ярослав ПРИСЯЖНЮК/Ілона СІЛЬВАШ
ПОБУДОВА МІРАЖУ
інсталяція у довкіллі. 2009

проект зреалізовано в рамках фестивалю Арт Поле

Сергій ПЕТЛЮК/Олексій ХОРОШКО

СКАНУВАННЯ. Частина друга: фортифікаційна
інсталяція у довкіллі. 2009

з проекту Територія N
зrealізовано в рамках фестивалю Fort.Missia

Центр Тотем Максим АФАНАСЬЄВ/Олена АФАНАСЬЄВА/Сергій ДЯЧЕНКО
HOLLY WOOD: Мрія про нові кордони
об'єкт у довкіллі. 2009

з проекту Територія N
зrealізовано в рамках фестивалю Fort.Missia

Центр Тотем Максим АФАНАСЬЄВ/Олена АФАНАСЬЄВА/Сергію ДЯЧЕНКО
ПЕРЕСУВНА НАРОДНА ФОТОЛАБОРАТОРІЯ
дія у довкіллі. 2009

з проекту Територія N
зrealізовано в рамках фестивалю Fort.Missia

Центр Тотем Максим АФАНАСЬЄВ/Олена АФАНАСЬЄВА/Сергій ДЯЧЕНКО
КОРПУСКУЛИ
дія у довкіллі. 2009

з проекту Територія N
зrealізовано в рамках фестивалю Fort.Missia

Катажина ЩЕПЮР

SACRUM/PROFANUM II

інсталяція у довкіллі. 2009

з проекту Територія N

зrealізовано в рамках фестивалю Fort.Missia

учасники проекту:

Максим АФАНАСЬЄВ [херсон]
Олена АФАНАСЬЄВА [херсон]
Юрій БАРАННИК [запоріжжя]
Володимир БАХТОВ [миколаїв]
Тетяна БАХТОВА [миколаїв]
Мирослав ВАЙДА [львів]
Пйотр ВИСОЦКІ [варшава]
Андрій ГУРЕНКО [київ]
Сергій ДЯЧЕНКО [херсон]
Юрій ІЗДРИК [калуш]
Володимир КАУФМАН [львів]
Ярослав КОЖЯРА [люблін]
Ганна НАДУДА [київ]
Іван НЕБЕСНИК [ужгород]
Олександр НИКИТЮК [вінниця]
Сергій ПЕТЛЮК [львів]
Ярослав ПРИСЯЖНЮК [київ]
Ілона СІЛЬВАШІ [київ]
Володимир ТОПІЙ [львів]
Олексій ХОРОШКО [львів]
Катажина ЩЕПЮР [люблін]
Домінік ЯЛОВІНСКІ [варшава]

куратор:

Мирослав ВАЙДА

організатор:

мистецьке об'єднання ДЗИГА

тексти:

Макс ЧЕРЕДНІЧЕНКО

Юрій КУЧЕРЯВИЙ

автори ідеї та дизайну каталогу:

Мирослав ВАЙДА

Лаврін ШИМІН – dzygadesign

літературний редактор:

Юрій КУЧЕРЯВИЙ

фотографії:

Михайло БАРАБАШ, Мирослав ВАЙДА,
Вадим ІЛЬКОВ, Володимир БАХТОВ,
Юрій ДЯЧИШИН, Володимир КАУФМАН

друк:

ФОП ЛОПУШАНСЬКИЙ О.Р.

тираж 1000 пр.

доступ до матеріалів в форматі PDF
на DZYGA.COM / TRANSGRESII

У січні 2009 року виникла ідея створення великого і довготермінового енвайронмент проекту, що отримав назву «Трансгресії»*

Проект розпочався у червні 2009 року і складався із кількох етапів, кожен з яких був окреслений допоміжною назвою і реалізовувався в різних місцевостях:

1. «Terrytopia N» – 6–12 липня. Фестиваль «Fort.missia» Територія оборонних фортів поблизу с. Поповичі, Мостиського р-ну, Львівської обл.
2. «Координати» – 20–27 серпня. Мистецька лабораторія «Новий Ноїв Ковчег». Хутір Сіда, Вишківський перевал, Львівська обл.
3. «Тиждень актуального мистецтва» 28 серпня – 6 вересня м. Львів
4. Енваронмент проект «Трансгресії» презентація проекту. Каталог. Перформанс. 17 вересня – 5 жовтня. Галерея «Дзига».

... і це ще не кінець... Заплановано реалізувати ряд зимових проектів, а в 2010 році міжнародний енвайронмент проект «Трансгресії» продовжують розширювати свою географію.

Мирослав ВАЙДА

* Трансгресія(лат. trans – через; gress – рух) – перехід, пересування – термін, що буквально означає «вихід за межі». Одне з ключових понять постмодернізму, що фіксує феномен переходу (долання) нездоланної межі – межі між можливим і неможливим. В геології трансгресія – наступ моря на суходіл внаслідок опускання земної кори або підняття рівня моря. Поняття, що характеризує ситуацію досягнення суб'єктом зовнішньої позиції по відношенню до будь-чого в процесі долання кордонів і виходу за рамки, по той бік явища, станів чи об'єктів, котрі, в свою чергу також є зовнішніми(чужими) суб'єкту і не сприяють вільному вияву його справжньої суті.

ТРАВЕНЬ

міжнародний етно-джазовий фестиваль

ГРУДЕНЬ

міжнародний джазовий фестиваль

ТРАВЕНЬ

арт-проект

ЩОЧТВЕРГА

віртуальний музей літератури

ЛЮТИЙ-БЕРЕЗЕНЬ

арт-проект

ТРАВЕНЬ-СЕРПЕНЬ

ЩОСЕРЕДИ

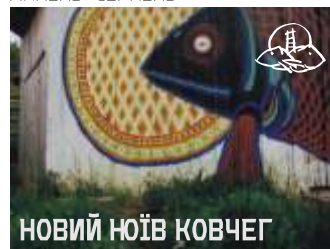

літературна кавярня

програми інтернет радіо

ЛИПЕНЬ-СЕРПЕНЬ

мистецька лабораторія

СЕРПЕНЬ – ВЕРЕСЕНЬ

арт-проект

БЕРЕЗЕНЬ – ЖОВТЕНЬ

міжнародний україно-польський фестиваль сучасного мистецтва

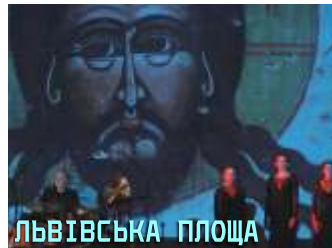

літературний подкаст

галерея сучасного мистецтва

ВЕРЕСЕНЬ-ТРАВЕНЬ

арт-проект

ЧЕРВЕНЬ

мистецька лабораторія

арт-проект

СЕРПЕНЬ-ВЕРЕСЕНЬ

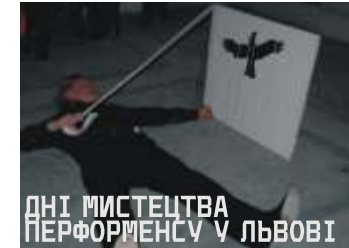

фестиваль сучасного мистецтва

часопис текстів і візій

ВЕРЕСЕНЬ

арт-проект

ЩОЧЕТВЕРГА

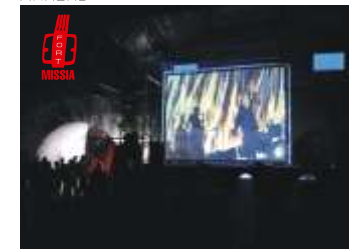

музичний клуб

мистецька кавярня кабалерка

ЛИПЕНЬ

міжнародний фестиваль мистецтв

